

Универзитет у Београду
Веће за студије при Универзитету

На седници Већа за студије при Универзитету у Београду одржаној 27. марта 2012. године изабрани смо за чланове комисије за одобрење теме докторске дисертације мр Сафуадана Плојовића *Идентитети, стратегије и оријентације припадника националних мањина на издржавању казне затвора у пеналним установама у Србији*. Прегледом образложења теме и увидом у документацију, подносимо Већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

Мр Сафуадан Плојовић је рођен 1958. године у Новом Пазару. Дипломирао је на Дефектолошком факултету у Београду (сада Факултет за специјалну едукацију), где је и магистрирао са темом *Злоупотреба психоактивних супстанци код популације одраслих осуђених лица*. Радио је као специјални педагог у Специјалној школи у Новом Пазару, као васпитач у Окружном затвору у Новом Пазару, а тренутно је запослен на Државном универзитету у Новом Пазару. Учествовао је у неколико пројеката и био учесник неколико конференција.

Будући да се током целе своје каријере, директно и индиректно, теоријски и практично, бави проблемима осуђеника односно проблемима пеналних установа, мр Плојовић је одлучио да се у својој докторској тези позабави занемареним питањем положаја мањина у пеналним установама у Србији. Ово питање изузетно је осетљиво у мултикултурном друштву као што је српско, које се константно суочава са економским, политичким и етничким проблемима. Због тога је овај покушај кандидата Плојовића више него значајан.

Предмет рада кандидата је специфичност положаја затвореника који припадају националним мањинама а налазе се на издржавању казне у пеналним установама Републике Србије. Мр Плојовић је пошао од чињенице да се карактер установа за извршење кривичних санкција негативно одражава на лица која се налазе у затвору, а последице су многобројне и зависе од личности осуђеника, као и типа и режима установе за извршење кривичних санкција. Кандидат је претпоставио да се та негативност нарочито испољава у случају припадника мањинских група. Будући да се у затворима одвијају процеси који у мањој или већој мери кореспондирају са процесима који се дешавају у друштву слободних грађана, кандидат је претпоставио да су припадници националних мањина дискриминисани од стране затворених лица који припадају већинском народу, као и од стране институција система, и то на директан и индиректан начин, на формалан и неформалан начин. Кандидат је зато себи поставио за циљ да истражи постоји ли таква

дискриминација, каквог је облика и интензитета, са чиме кореспондира и могу ли се за њу наћи одговарајућа решења.

Основни циљ рада је, дакле, да се утврде положај и услови који тренутно постоје у нашим затворима у којим националне мањине бораве, с обзиром на културолошке и религијске разлике, социо-демографске и криминолошко-пенолошке карактеристике, њихову социјалну и емоционалну усамљеност, непријатно осећање депривације с обзиром на њихове специфичности, верске слободе, доживљај неправде у њима и когнитивне и бихевиоралне стратегије које играју важну улогу у социјалним ситуацијама какав је затвор.

Свестан комплексности проблема којим планира да се бави, кандидат је био принуђен да рад подели у неколико целина, од којих ће се свака бавити посебним проблемом. У том смислу кандидат је морао да овлада различитим теоријским приступима, методима прикупљања података и методима анализе података. Његова теза комбинује етнолошко-антрополошке, социјално-психолошке, дефектолошке, андрагошке и криминолошке приступе и методе. Његова теза тако је истовремено и научно-истраживачког, али и примењеног, друштвено-политичког карактера, јер након утврђивања стања покушава да понуди решења за проблеме којим се бави. Код нас је ова проблематика још увек недовољно истражена па ће резултати овога истраживања представљати добру основу за даља свеобухватнија истраживања.

Да би испунио свој задатак мр Плојовић намерава, као прво, да дефинише предмет свог истраживања (мањинске групе), као и да опише социо-културни контекст у оквиру кога ће се истраживање вршити. Дефинисање предмета захтева да се он одреди у теоријском и емпиријском смислу, да се сагледа као део целог корпуса мањинских група како на глобалном, тако и на државном нивоу. Кандидат планира да проучи етнички/национални идентитет припадника мањинских група на издржавању казне, њихове когнитивне и бихевиоралне стратегије, смисао живота, религиозност и недостатак социјалних односа. Приликом дефинисања контекста, мр Плојовић планира да укаже на основне културолошке и друштвено-политичке чињенице које утичу на проучавани проблем.

Мр Плојовић ће покушати да утврди етнички/национални идентитет испитаника, и његов значај у целокупном систему идентитета појединаца и група на издржавању казне. Прво ће покушати да дефинише појмове националних и верских мањина, као и који су критеријуми за препознавање припадника тих мањина: језик, имена, обичаји, вероисповест и др. као и субјективних параметара идентитета (декларисање, ставови и сл).

Когнитивне и бихевиоралне стратегије, како истиче кандидат, играју важну улогу у социјалним ситуацијама какав је затвор, где је веома важно остваривање успешних социјалних односа, што значи да начин на који мислимо и реагујемо у односу с другим особама представља социјалну стратегију. Смисао живота је субјективно искуство повезано с психичким здрављем, док је доживљај бесмислености живота повезан с различитим психичким проблемима и болестима. Овим истраживањем кандидат жели да покаже како припадници националних мањина доживљавају себе, и своје окружење када се налазе у затвору.

Кандидат такође жели да утврди постоји ли, какав јој је облик и како се испољава осетљивост на неправду код лица која се налазе на издржавању казне затвора, због тога што је та осетљивост на великим искушењима због нормативних аката понашања затвореника, преко општих и интерних законских прописа, што им налаже да поштују велики број правила и наређења која контролишу њихово понашање. Припадници националних мањина у затворима стално се суочавају са дилемом да ли добијају оно што заслужују својим понашањем у поштовању обавеза које успешно испуњавају.

Следећи циљ истраживања је да се утврди какве су последице недостатка социјалних односа у затворима код припадника мањина, и да ли се у том погледу припадници етничких мањина разликују од припадника већинског народа.

Ово мултидисциплинарно истраживање кандидат намерава да реализује у пеналним установама Републике Србије, где се на издржавању казне налазе припадници националних мањина. Подаци ће се прикупљати техникама анализе документације, анкетаирања и посматрања.

Проблем који ће се проучавати има два аспекта, која се често тумаче у истом кључу: национални, с једне стране, и верски, с друге стране. Потребно је зато, као прво, дефинисати појмове националних и верских мањина, теоријски утврдити повезаност између та два појма, а затим утврдити критеријуме за препознавање припадника истих. То ће се вршити на два начина: анализом објективних параметара идентитета (језик, имена, обичаји, вероисповест и др.), и анализом субјективних параметара идентитета (декларисање, ставови и сл). Да би се правилно контекстуализовала грађа добијена на овај начин, потребно је израдити идеал-типски модел припадника националне и верске мањине, у односу на који ће добијени подаци моћи да се упоређују и тумаче. На основу овога кандидат сматра да ће бити у стању да раслоји популацију припадника националних и верских мањина, и да те припаднике класификује на основу њихове блискости идеалном моделу припадника националне мањине. То ће му омогућити да проучи интеракцију или повезаност између одређених појава и процеса. Сакупљање података о овоме вршиће се путем упитника који ће обухватити већи број питања о начину живота и ставовима испитаника.

За потребе прикупљања социо-демографских и криминолошко-пенолошких података о осуђеним лицима биће направљен инструмент који би се састојао из два дела. Први део би обухватио податке који су се односили на основна социо-демографска обележја као што су: узраст, место боравка, националност, школска спрема, запосленост и брачно стање. Други део би се односио на криминолошко-пенолошке карактеристике као што су: врста и број извршених кривичних дела, дужина казне затвора, поврат и врста третмана (ако су били укључени).

За потребе истраживања кандидат планира да користи; скалу социјалних стратегија (мерни инструмент који садржи тридесет и шест тврдњи које испитују различите врсте когнитивних и бихевиоралних стратегија), скалу смисла живота која је конструисана према Franklovim теоријским поставкама и састоји се од 23 тврдње, које испитују емоционални аспект смисла живота, скалу осетљивости на неправду која се састоји од три суб скале са по 10 тврдњи које описују различите реакције на неправду из перспективе: жртве, посматрача и профитера, скалу социјалне и емоционалне усамљености која се састоји од три субскале којима се, посебно, испитују усамљеност у доменама пријатељских односа, односа са породицом и љубавних веза, скала зрелости

религиозности, где се тврдње односе на аспект религиозности, а притом изражавају различите ставове. У обради података биће коришћени и квалитативни и квантитативни приступ. У оквиру овог другог приступа користиће се методи дескриптивне статистике, биваријантне анализе података, као и мултиваријантна анализа и друге методе и анализе које изискује статистичка обрада података.

На основу свега изнетог, закључујемо да је предложена тема оригинална, да је кандидат добро теоријски упознат са проблемом којим намерава да се бави, да већ има солидног искуства у проучавању сличних тема, као и да предложена методологија даје наду да ће поменути проблем бити добро обрађен. Због свега тога препоручујемо Већу за студије при Универзитету у Београду да прихвати предлог теме докторске дисертације мр Сафуадана Плојовића *Идентитети, стратегије и оријентације припадника националних мањина на издржавању казне затвора у пеналним установама у Србији*.

У Београду, 04.05.2012.

КОМИСИЈА

Проф др Саша Недељковић
Ментор

Проф др Драган Симеуновић

Проф др Зоран Илић

Проф др Ивица Радовановић

Проф др Данка Радуловић